

Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Elektronik Öğrenmeye Hazır Bulunuşluklarını Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma

A Study on Determining The Readiness of Students Who Receive Tourism Education for Electronic Learning

Atınç *OLCAY*^a, Bülent *DÖŞ*^b, Metin *SÜRME*^a, Mehmet *DÜZGÜN*^c

^aGaziantep Üniversitesi, Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu, Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü, Gaziantep, Türkiye.

^bGaziantep Üniversitesi, Nizip Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Gaziantep, Türkiye.

^cHasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Gaziantep, Türkiye.

Öz

Yapılan bu araştırmanın temel amacı önlisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin elektronik öğrenmeye (e-öğrenmeye) hazır bulunuşluk düzeylerini tespit etmektir. Bununla birlikte öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri ile cinsiyet ve eğitim gördükleri bölüm değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ise ikincil amaç olarak belirlenmiştir. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için oluşturulan anket, bir kamu üniversitesindeki “Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri ile Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri” programında eğitim gören ve daha önce e-öğrenme derslerine katılmış 406 öğrenciye uygulanmıştır. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin teknik becerileri ve yeterlilikleri olumlu olarak tespit edilirken, öğrenme tercihleri ile mobil öğrenme araçlarına karşı tutumları ne olumlu ne de olumsuz olarak tespit edilmiştir. Bununla beraber öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ile cinsiyetleri arasında bir farklılık tespit edilirken, öğrencilerin eğitim gördükleri bölüm türü ile e-öğrenmeye yönelik hazır bulunuşlukları arasında bir farklılık tespit edilememiştir. Araştırma bulgularında dikkat çeken bir diğer önemli bulgu ise erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla e-öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluk düzeylerinin daha yüksek olmasıdır.

Abstract

The primary aim of this study is to determine the readiness for electronic learning (e-learning) levels of students receiving tourism education at the level of associate degree. In addition to this, whether or not there is a significant difference between the readiness for e-learning levels of students and the variables of gender and department in which they receive education was determined as secondary aim. The questionnaire for this purpose was implemented with 406 students who were trained in “Hotel, Restaurant and Catering Services and Travel, Tourism and Entertainment Services” a program at a public university and who previously participated in e-learning courses. As a result of this study, the students while technical skills and qualifications is being detected as positive, learning preferences with attitudes towards mobile learning tools what has been identified as positive nor negative. In addition to this, while it was detected that there was a significant difference between the students’ readiness for e-learning levels and the variable of gender, no significant difference could be detected between the type of department in which the students receive education and the readiness for e-learning levels. Another important, attention-drawing finding among the study findings is that the male students have higher levels of readiness for e-learning than the female students.

Anahtar Kelimeler

e-öğrenme
turizm eğitimi
önlisans öğrencileri

Keywords

e-learning
tourism education
associate degree students

Extended Abstract

Introduction

Together with the integration of the internet and computer technology into the education, the number of students receiving education increases day by day via the mentioned technology. In other words, the education has been moved off the classical classroom and school environment (Yalman, 2013: 1396). Although the electronic learning (e-learning) concept, which has much more dynamic structure than the traditional learning methods, seems to be different from the concepts such as computer-based learning, web-based learning, online learning, multimedia learning, virtual learning, distance learning, they are evaluated to be the components forming a whole (Anohina, 2005; Guri-Rosenblit, 2005). In other words, e-learning makes it possible to cover the subjects which cannot be covered with different methods and to develop instruments suitable for the individual. In addition to this, e-learning provides the individuals with rich opportunities which shall develop their learning (Zengin and Can, 2010).

When evaluated from the students' point of view, the most important factor directly affecting the success in the e-learning process is the students' level of readiness for the mentioned learning (İlhan and Çetin, 2013: 76). The readiness concept means all the features towards education of the individual in general terms (Ertürk, 1998: 91). In a cognitive way, readiness means having information required to be had beforehand concerning the new learning as well as having the necessary ability for learning (Tuna and Kaçar, 2005:117).

In this study done in this context, the readiness for e-learning in tourism education levels of the students receiving tourism education at the level of associate degree are presented under the titles of the students' technical skills and self-efficacy, learning preferences and attitudes toward mobile learning instruments.

Purpose and Importance:

Aim of this study is to determine the readiness for e-learning levels of students receiving tourism education at the level of associate degree. In addition to this, whether or not there is a significant difference between the readiness for e-learning levels of students and the variables of gender and department in which they receive education was determined as sub-aim of the study.

The difference of this study from the other relevant studies done is that this is the first study in Turkey to measure the students' readiness for e-learning in tourism education. In addition to this, another property making the study important is that the students forming the sample of the study have attended e-learning lessons at least once. In other words, the fact that the sample group of study has information and experience about e-learning has a vital importance in enabling the study to reach its aim. Accordingly, the photo has been taken of the students' levels of readiness for e-learning in one sense with this study done, and this is thought to be an important source for next studies.

Method

The work group of this study consists of 685 students, who are the students of Gaziantep University Vocational School of Tourism and Hotel Management and have attended e-learning lessons at least once. During the study, 364 of target population were reached; accordingly, complete counting was carried out. However, paying regard to sensitivity of data set, incorrect and incomplete 33 questionnaires were excluded from the study and the analyses were carried out with 331 questionnaires.

Before carrying into main practice, pilot scheme was carried out on 100 students having the ability to represent the target population of the study, in order to measure the intelligibility and applicability of the questionnaire form. In the pilot scheme, Cronbach's Alpha Coefficient was calculated in order to determine the reliability of measurement and that coefficient was seen to be 0,907. After the reliability analyses of pilot scheme, the primary application was carried out. Cronbach's Alpha Test was done in order to measure the reliability of measurement and Cronbach's Alpha Coefficient was calculated as 0,884.

The findings part of the study is discussed under two titles. Accordingly, the findings are included, which were obtained about 25 questions asked in order to determine the students' readiness for e-learning first title. Under the second title of the findings part, the findings are included about whether or not there is a statistically significant difference between the readiness for e-learning levels of students and the gender and department in which they receive education.

Conclusion and Discussion

As a result of this study done, the students' "technical skills and self-efficacy, were detected to be positive (see page 13). In addition to this, it was detected that the students attending the study preferred to use computer to complete their Works/studies. Accordingly, the students think that the mentioned method is useful. These detected results are directly compatible with the studies presenting that e-learning method increases the knowledge/information of the students and is useful (Ireland vd., 2009). Furthermore, it was detected according to the study results that the male students have higher levels of readiness for e-learning than the female students. This result is compatible with the results of studies done previously (Braten and Stromso, 2006; Schumacher and Morahan-Martin, 2001; Ono and Zavodny, 2003). In this study, it was also detected that the department in which the students receive education has no effect on their readiness for e-learning. During the literature research done, no study was encountered, which dealt with this side of the subject. Accordingly, this result is thought to be important data for next studies.

When taking the primary aim of this study into account, it is seen that the students' levels of readiness for e-learning are positive. In this context, it is thought that more use of e-learning method in teaching lessons included in the vocational tourism education shall increase the academic successes of students.

It is thought that teaching theoretical lessons within the framework of e-learning model at Vocational Schools shall be useful. In addition to this, it is necessary to take all kinds of necessary points into account in order to increase the benefit expected from e-learning. Accordingly, it is recommended that the course/lesson contents suitable for e-learning be generated and that the supplementary services be suitable for e-learning as well as the course/lesson contents.

1. Giriş

Turizm sektörü yoğun rekabetin yaşandığı sektörlerden biridir. Dünyada 2016 yılında 1 milyar 235 milyon insanın katıldığı önemli bir sektör haline gelmiştir (UNWTO, 2017). Turist sayısının sayısal olarak artması sektördeki rekabeti de beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla daha fazla kar elde etmek isteyen turizm işletmelerinde hizmet sunan personelin yeterlilik düzeyi de önem arz etmektedir. Başka bir ifade ile turizm işletmelerinde hizmet sunan personelin üst düzeyde bilgi ve tecrübeye sahip olması, hizmet sunumunda yaşanabilecek olası hizmet hatalarını da bertaraf edebilmektedir (Olçay, Yıldırım ve Sürme, 2015).

Turizm endüstrisinden en yüksek faydanın sağlanabilmesi etkin ve kaliteli bir turizm eğitim sistemiyle mümkün olmaktadır. Bu noktada farklı eğitim arayışları ortaya çıkmaktadır. E-öğrenme uygulaması bu aşamada geleneksel eğitim yöntemlerinden ayrılarak daha kişiselleştirilmiş eğitim imkânlarının sunulmasına olanak sağlamaktadır (Olçay ve Döş, 2016: 729). Bununla beraber e-öğrenme, öğrencilerin, kalabalık sınıflardan uzaklaşmasını ve teknolojiye yönelimini sağlamada önemli bir rol üstlenmektedir.

Web tabanlı öğrenme, e-öğrenme kavramı ile eş anlamlı kabul edilmektedir (Forman, Nyatanga ve Rich, 2002). Bireysel öğrenme bağlamında internet üzerinden gerçekleştirilen e-öğrenme süreçleri sayesinde herhangi bir yerde ve herhangi bir zaman diliminde bireyler tercih ettikleri öğrenme uygulamalarından faydalanabilmektedir (Kaymak ve Horzum, 2013: 1784). E-öğrenme süreçlerinin başarısı ise birçok faktörden etkilenmektedir. Rosenberg (2001), e-öğrenme çalışmalarında yeterli teknolojik altyapının sağlanmasının eğitim uygulamalarının başarısı için oldukça önemli olduğunu belirtmektedir. Öte yandan öğrenciler açısından değerlendirildiğinde e-öğrenme sürecinde başarıyı doğrudan etkileyen en önemli faktör ise öğrencilerin söz konusu öğrenme biçimine yönelik hazır bulunuşluk düzeyidir (İlhan ve Çetin, 2013: 76). Hazır bulunuşluk kavramı genel anlamda bireyin eğitimine yönelik tüm özelliklerini ifade etmektedir (Ertürk, 1998: 91). Bilişsel anlamda hazır bulunuşluk ise öğrenmeye yönelik gerekli yeteneğe sahip olunmasıyla beraber yeni öğrenmeye ilişkin önceden sahip olunması gerekli bilgilere sahip olmayı ifade eder (Tuna ve Kaçar, 2005: 117). Bu bilgiler doğrultusunda bu çalışmada turizm eğitimi alan önlisans öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır olup olmadığı ortaya konmuştur. İlgili kuram ışığında oluşturulan araştırmanın hipotezleri ise aşağıda gösterilmiştir:

H₁: Öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₂: Öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ile eğitim gördükleri bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen alan yazın taramasında araştırmanın yürütüldüğü zaman diliminde bu konuda bir başka çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bundan dolayı bu çalışma öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri hakkında bilgi verecek ve gelecek araştırmalar içinde önemli bir referans oluşturacaktır. Bununla birlikte turizm eğitimi veren kurumlara ve turizm eğitimi alan öğrencilere öneriler getirilmesi sebebiyle araştırma önem taşımaktadır.

2. İlgili Araştırmalar

İlgili literatür incelendiğinde öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluklarını konu alan sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmıştır (Pillay, Irving ve Tones 2007; Kaymak ve Horzum, 2013; Yalman, 2013) mesleki turizm eğitiminde e-öğrenmeye yönelik öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini konu alan bir araştırmaya ise rastlanılmamıştır. Gerçekleştirilen araştırmalarda ise daha çok e-öğrenme başlığı altında öğrencilerin memnuniyet düzeylerini temel aldığı görülmüştür (Azeiteiro, Nicolau, Caetano ve Caeiro 2015; Leh, 2002; Dziuban, Hartman, Moskal, Sorg ve Vetruman 2004). Bununla beraber yapılan araştırmalara katılan öğrenciler e-öğrenmenin yüzyüze öğrenmeden daha verimli olduğunu ifade etmişlerdir (Leh, 2002; Dziuban vd., 2004; Döş, 2014). Benzer şekilde Azeiteiro vd. (2015), yükseköğretimde e-öğrenme yoluyla sürdürülebilir kalkınma etkinliğini değerlendirmek amacıyla Portekiz’de lisans, yüksek lisans ve doktora programına kayıtlı öğrenciler üzerinde gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin e-öğrenme ile ilgili olarak memnuniyet seviyesinin yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler için; bilgi, yetkinlikler, değerler, tutum ve davranışların sürdürülebilir eğitimin merkezinde olduğu da görülmüştür. Bu doğrultuda araştırmacılar e-öğrenmenin sürdürülebilir eğitim için bir kapı açacağını savunmaktadırlar. Pillay vd. (2007), yükseköğretim öğrencilerinin online öğrenmeye hazır bulunuşluklarını belirlemek amacıyla Avusturalya’da 254 öğrenci üzerinde bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma sonucunda toplam 5 faktör tespit etmişlerdir. Ayrıca yaş olarak daha büyük öğrencilerin genç öğrencilere kıyasla daha düşük teknik beceri ve bilgisayar öz yeterliliğine sahip olduğu sonucunu tespit etmişlerdir.

Öğrencilerin akademik performansları üzerinde e-öğrenme yönteminin etkisini konu alan araştırmalarda ise farklı sonuçlara ulaşılmıştır (Affi, 2011; Mayerová ve Rosická, 2015; İslam, 2016). İslam (2016), e-öğrenme ile akademik

performans arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Finlandiya’da 179 öğrenci üzerinde bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma sonucunda e-öğrenmenin akademik performans üzerinde zayıf etkisi olduğu sonucunu tespit etmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda okul yöneticilerine e-öğrenmenin etkin kullanımı amacı ile e-öğrenme sistemleri hakkında öğrencilerin ve eğitimcilerin bilgilerini geliştirmek amacıyla gerekli adımları atmalarını tavsiye etmiştir. Mayerová ve Rosická (2015), e-öğrenmenin avantaj ve dezavantajlarını ortaya koymak amacıyla 3 farklı üniversite üzerinde araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda e-öğrenme ve e-eğitim programlarının, geleneksel eğitime kıyasla daha geniş bir içerik sunabileceğini diğer bir deyişle geleneksel eğitimle bilgi miktarının sınırlı olduğunu öte yandan e-eğitimde ise bu öğrenmenin daha kapsamlı gerçekleştiğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak gelecek nesillerin pozitif yönde etkileneceğinin altını çizmişlerdir. Afifi (2011), e-öğrenme yönteminin turizm eğitimindeki avantaj ve dezavantajlarını belirlemek amacıyla içerik analizi ile söz konusu eğitim kurumlarında çalışan akademisyenler üzerinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanarak Mısır’da bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda e- öğrenmenin sadece 7 özel kolejde yapıldığının ancak bu kurumlarda da bir takım eksikliklerin olduğu sonucunu tespit etmişlerdir. Araştırma sonucunda çeken bir diğer önemli bulgu ise e-öğrenmenin turizmin sürdürülebilirliği için önemli olduğu ve bu konuda çalışmaların yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

Gerçekleştirilen literatür çalışması sonucu turizmde e-öğrenmeye yönelik akademik çalışmaların yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber söz konusu yöntemlerin eğitim kurumlarında uygulanmasına yönelik yapılan araştırmalarda ise yine farklı sonuçlar tespit edilmiştir. Başarmak ve Mahiroğlu (2015), çevrimiçi öğrenme ortamlarında karikatür animasyonu kullanımına yönelik öğrenci görüşlerini değerlendirdikleri araştırmalarında öğrencilerin karikatürler yardımıyla daha kapsamlı düşünebildikleri ve diğer öğrenme konuları ile daha kolay bağlantı kurabildikleri görüşünde olduklarını tespit etmişlerdir. Zengin ve Can (2010), çevrimiçi öğrenmenin öğretmen yetiştirmede kullanımını konu aldıkları araştırmalarında söz konusu yöntemin kullanımı ile ders içeriklerinin dinamizm kazanması ile beraber öğrencilerin motivasyon düzeylerinin yükseldiğini, öğrenme sürecinin sonunda yapılan sınavların ise öğretici bir nitelik kazandığını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Gelişli (2015), internet tabanlı öğretimin sadece eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme ile sınırlı kalmamasını hizmet içi eğitim çalışmalarında da söz konusu yöntemin kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Aslan (2006), yapmış olduğu araştırmasında Türk eğitim sisteminin bilgi ve iletişim teknolojilerinden en üst düzeyde yararlanması gerektiğini belirtmiştir. Aydemir, Küçük, ve Karaman, (2012), uzaktan eğitimde tablet kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini konu aldığı araştırmasını 34 yüksek lisans üzerinde betimsel araştırma yöntemi ile gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler uzaktan eğitimde tablet bilgisayar kullanımının zaman ve mekân esnekliğini artırdığı görüşünde olduklarını tespit etmişlerdir.

3. Metodoloji

Bu bölümde, nüfus ve örneklem, anket formunun içeriği ile veri toplama aracının çözümlenmesi başlıkları yer almaktadır.

Nüfus ve Örneklem

Yapılan bu araştırmanın çalışma evrenini bir kamu üniversitesindeki “Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri ile Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri” programında eğitim gören ve daha önce e-öğrenme derslerine katılmış 685 öğrenci oluşturmaktadır.

Bu araştırmada örneklem büyüklüğü belirlenirken örneklem hatası (d)=±0,05 olarak belirlenmiştir (p=0,5; q=0,5). Buna göre bu araştırmada, evreni temsil etme yeteneğine sahip örneklem büyüklüğü 254’dür (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, 50).

Anketlerin doldurulmasında gönüllü olmayan öğrenciler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Bu kapsamda 685 öğrencinin 364’üne ulaşılmış ancak hatalı ve eksik doldurulan 33 anket araştırmaya dahil edilmemiş ve 331 anket ile analizler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %55,6’sı erkek, %44,4’ü ise kızdır. Öğrencilerin %2,7’si 16-18 yaş aralığında, %42’si 19-21 yaş aralığında, %55,3’ü ise 21 ve üzeri yaş aralığındadır. Öğrencilerin %50,5’i Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri, %49,5’i ise Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri bölümünde turizm eğitim almaya devam etmektedirler.

Anket Formunun İçeriği

Anket soruları oluşturulurken Pillay vd. (2007)’nin çalışmasında kullanılan soru ve ölçeklerden yararlanılmıştır. Ölçeğin çevirisi ile dil uzman ve akademisyen görüşleri alınmış ve yapılan pilot uygulama sonucunda ölçeğe son şekli verilmiştir. Anket formu iki bölüm ve toplam 28 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin tanıtıcı bilgilerini

belirlemeye ilişkin 3 soru ikinci bölümde ise öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluklarını belirlemeye yönelik 25 soru yer almaktadır. Bununla beraber anket sorularının ikinci bölümünü oluşturan kodlamalar; “1: Tamamen katılmıyorum, 5: Tamamen katılıyorum” olmak üzere 5’li Likert şeklindedir. Buna göre ortalamalar 1’e yaklaştıkça öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri olumsuz, 5’e yaklaştıkça ise olumlu olarak değerlendirilecektir. Bununla beraber ölçekte yer alan 2 olumsuz soru (19. ve 22.) SPSS programında ters olarak yeniden kodlanmıştır.

Veri Toplama Aracının Çözümlemesi

Araştırmaya başlamadan önce kolayda örnekleme yöntemi ile seçilmiş 100 öğrenci üzerinde bir pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamada, Cronbach’s Alpha Katsayısı 0,907 olarak hesaplanmıştır. Pilot uygulamadan sonra esas uygulamaya geçilmiş ve 25 soru için Cronbach’s Alpha Katsayısı 0,884 olarak hesaplanmıştır.

Bu aşamadan sonra verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığı incelenmiştir. Bu incelemede ilk sırayı örneklem büyüklüğü almaktadır. Comrey ve Lee (1992), 300 katılımcının örneklem büyüklüğü şartını sağlamada iyi olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte Kline (1994), güvenilir faktörler çıkartmak için 200 kişilik örneklemin genellikle yeterli olacağını ancak daha iyi sonuçlar için daha büyük örnekleme çalışmanın yararlı olacağını vurgulamaktadır. Genel bir kural olarak ise, örneklem büyüklüğünün en az gözlenen değişken sayısının beş katı olması gerektiği ifade edilmektedir (Büyükoztürk, 2002: 480). Dolayısıyla örneklem büyüklüğü faktör analizi için uygun olduğunu söylemek mümkündür. Bu aşamadan sonra değişkenler arasında yeterli bir oranda ilişkinin olup olmadığını anlayabilmek amacıyla Bartlett Küresellik Testi uygulanmış ve anketin ikinci bölümünü oluşturan 25 soru için $p=0,000$ olduğu görülmüştür. Bununla beraber değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi uygulanmış ve 300 serbestlik derecesinde KMO değeri 0,898 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada Skewness katsayısı $-0,74\pm 0,13$ Kurtosis katsayısı $1,49\pm 0,26$ şeklindedir. Buna göre veriler sola çarpık ve sivridir. Veriler, parametrik testler için varsayımları karşılamadığı için parametrik olmayan testlerle analiz edilmiştir.

Soruların daha daha iyi yorumlanabilmesi için Tablo 1’de ifadeler; “Tamamen Katılıyorum” seçeneğinden başlamak üzere 5’den 1’e doğru puanlanma yoluna gidilmiş ve “Tamamen katılmıyorum ve katılmıyorum” seçenekleri olumsuz “Tamamen katılıyorum ve katılıyorum” seçenekleri olumlu, “Fikrim yok” seçeneği ise ne olumlu ne de olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

Aritmetik ortalamaların eşik değerleri ise şu şekilde hesaplanmıştır:

$$\text{Değişim Aralığı (Range)} = 5 - 1 = 4$$

$$\text{Değişim Aralığı (Range)} = 4/5 = 0,80$$

Tablo 1. Eşik Değerleri

Ağırlık	Seçenekler	Aralık	Sonuç
5	Tamamen Katılıyorum	4,20 – 5,00	Olumlu
4	Katılıyorum	3,40 – 4,19	
3	Fikrim yok	2,60 – 3,39	Ne Olumlu Ne de Olumsuz
2	Katılmıyorum	1,80 – 2,59	Olumsuz
1	Tamamen Katılmıyorum	1,00 – 1,79	

4. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde, faktör analizi, öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarını belirlemeye yönelik bulgular ve öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ile cinsiyet ve eğitim gördükleri bölüm arasında farklılığın olup olmadığına yönelik bulgular yer almaktadır.

Faktör Analizi

Araştırmada, farklı kavramları ölçmek için kullanılan sorular üzerinde keşifsel faktör analizi uygulanmıştır. Analiz yöntemi olarak temel bileşenler analizi yöntemi kullanılmış ve faktör sayısını belirlemede ise hesaplanan özdeğerin birden büyük olması kriteri kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucu, ortaya üç faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Buna göre 300 serbestlik derecesinde KMO değerinin 0,898 olduğu görülmüştür. Bu faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı %58,348 ve soruların faktör yük değerlerinin ise 0,404 ile 0,792 değiştiği görülmüştür. Bu aşamada birden çok faktör altında yer alan ve faktör yük değerleri arasındaki farkın 0,10’dan düşük olduğu tespit edilen üç soru (5. 6. 14. ve 19) binşik madde kabul edilerek ölçekten çıkarılmıştır. Bu kez 21 madde üzerinden analizi gerçekleştirilmiş ve ortaya en az

üç faktörlü bir yapı çıkmıştır. Binişik maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra mevcut bu üç faktörü daha iyi yorumlayabilmek için orthogonal yaklaşımlardan biri olan Varimax yöntemiyle rotasyon işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu aşamadan sonra herhangi bir binişik madde olmadığı görülmüştür. Sonuçta bu faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı %48,219 ve soruların faktör yük değerlerinin ise 0,444 ile 0,822 arasında değiştiği görülmüştür. Bununla birlikte Barlett testi anlamlı çıkmış (Ki-Kare=2,731, sd=253, p=0,000) ve KMO değeri ise 0,899 olarak hesaplanmıştır.

Faktörlere yüklenen soru gruplarının güvenilirliklerini ölçmek için her soru grubu üzerinde Cronbach's Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Hesaplanan alfa değerleri Tablo 2'de gösterilmiştir. Güvenilirlik değerleri yeterli bulunan soru gruplarının, daha sonraki analizlerde kullanılmak üzere ortalamaları alınmış ve yeni değişkenler oluşturulmuştur. Buna göre, Teknik beceriler ile yeterlilikler (TBY), Öğrenme tercihleri (ÖT), Mobil öğrenme araçlarına karşı tutum (MÖAKT), olarak adlandırılmıştır. Çıkarımsal analizler ise Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Çıkarımsal Analizler

İfadeler	Faktörler		
	TBY	ÖT	MÖAKT
16. Sunum programlarını (Ör.Power Point) iyi bir şekilde kullanabilirim	0,738		
24. Bilgisayarda rahatlıkla ödev ve döküman hazırlayabilirim	0,736		
4. Araştırma yapmak için bilgisayarları kullanmayı severim	0,702		
1. Bilgisayara eğitim amaçlı bir yazılım yükleyebilirim	0,679		
2. E-mail mesajı göndermeyi ve almayı biliyorum	0,674		
18. Bilgisayarda dosyalar oluşturabilir ve yönetebilirim	0,662		
7. Bilgisayarla internete bağlanma konusunda kendime güveniyorum	0,653		
13. Bilgisayarda online araştırma yapmakta kendime güveniyorum	0,652		
23. Bilgisayarla ilgili çok tecrübem var	0,643		
12. Bilgisayar kullanırken ortaya çıkan birçok problemi çözebilirim	0,575		
17. Hesap tablosu programlarını (Ör. Excel) iyi bir şekilde kullanabilirim	0,56		
3. Bilgisayar ekranından ders çalışmaktan çok öğretmenden ders dinlemeyi tercih ederim	0,503		
15. Bilgisayarda ödev ve çalışma yapmaktan hoşlanırım	0,498		
9. Ders hakkında arkadaşlarımla internet üzerinden iletişimde bulunmayı severim	0,444		
11. Dersi tablet bilgisayardan veya akıllı telefonda takip etmeyi isterim		0,67	
8. Bir bilgiyi öğretmene sormaktan çok bilgisayar kullanarak öğrenmeyi tercih ederim		0,646	
20. Bilgisayar bana göre vazgeçilmezdir		0,642	
25. Tablet bilgisayarlar ve akıllı telefonlar hızlı öğrenmeyi sağlar		0,621	
10. İnternette çok zaman harcarım		0,553	
21. Bilgisayar olmasa da olur			0,822
22. Tablet bilgisayarlar ve akıllı telefonlar aracılığı ile öğrenmenin zor olduğunu düşünüyorum			0,76
Öz Değer	5,758	3,047	1,804
Faktörlerin Varyansı Açıklama Oranı (%)	26,171	13,85	8,198
Toplam Varyansın Açıklanma Oranı (%)		48,219	
KMO Değeri		0,899	
Ölçeğin Tamamının Cronbach's Alpha Katsayısı (n=21)		0,78	
Ölçeğin Birinci Yarısının Cronbach's Alpha Katsayısı (n=11)		0,83	
Ölçeğin İkinci Yarısının Cronbach's Alpha Katsayısı (n=10)		0,66	
Faktörlerin Cronbach's Alpha Katsayısı	0,89	0,71	0,6
Faktörlerin Ortalama Değerleri	3,79	3,2	2,79
Faktörlerin Standart Sapma Değerleri	0,75	0,89	1,09

Öğrencilerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluklarını Belirlemeye Yönelik Bulgular

Öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluklarına ilişkin bulgular, bu bölümde yer almaktadır. Bununla beraber aritmetik ortalamaların isabet ettiği seçenekler sonuç kısmında Tablo 1’de gösterildiği gibi elde edilmiştir. Elde edilen bulgular ise Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluklarına ilişkin bulgular

İfadeler	$\bar{x}$	S.S	SONUÇ
1. Faktör: Teknik Beceriler ve Yeterlilikler	3,79	0,75	Olumlu
Araştırma yapmak için bilgisayarları kullanmayı severim.	4,24	0,94	Olumlu
E-mail mesajı göndermeyi ve almayı biliyorum.	4,04	1,20	Olumlu
Bilgisayar ekranından ders çalışmaktan çok öğretmenden ders dinlemeyi tercih ederim.	4,03	1,11	Olumlu
Bilgisayarla İnternete bağlanma konusunda kendime güveniyorum.	3,99	1,10	Olumlu
Bilgisayarda rahatlıkla ödev ve doküman hazırlayabilirim.	3,87	1,14	Olumlu
Sunum programlarını (Ör. PowerPoint) iyi bir şekilde kullanabilirim.	3,84	1,11	Olumlu
Ders hakkında arkadaşlarımla İnternet üzerinden iletişimde bulunmayı severim.	3,77	1,18	Olumlu
Bilgisayarda dosyalar oluşturabilir ve yönetebilirim.	3,76	1,10	Olumlu
Bilgisayarla online araştırma yapmakta kendime güveniyorum.	3,75	1,09	Olumlu
Bilgisayarlarla ilgili çok tecrübem var.	3,67	1,16	Olumlu
Bilgisayarda ödev ve çalışma yapmaktan hoşlanırım.	3,62	1,12	Olumlu
Bilgisayara eğitim amaçlı bir yazılım yükleyebilirim.	3,59	1,27	Olumlu
Hesap tablosu programlarını (Ör. Excel) iyi bir şekilde kullanabilirim.	3,56	1,15	Olumlu
Bilgisayar kullanırken ortaya çıkan birçok problemi çözebilirim.	3,41	1,23	Olumlu
2. Faktör: Öğrenme Tercihleri	3,20	0,89	Ne Olumlu Ne de Olumsuz
Tablet bilgisayarlar ve akıllı telefonlar hızlı öğrenmeyi sağlar.	3,52	1,29	Olumlu
Bilgisayarlar bana göre vazgeçilmezdir.	3,36	1,24	Ne Olumlu Ne de Olumsuz
İnternette çok zaman harcarım.	3,13	1,30	Ne Olumlu Ne de Olumsuz
Bir bilgiyi öğretmene sormaktan çok bilgisayar kullanarak öğrenmeyi tercih ederim.	3,08	1,35	Ne Olumlu Ne de Olumsuz
Dersi tablet bilgisayardan veya akıllı telefondan takip etmeyi isterim.	2,91	1,36	Ne Olumlu Ne de Olumsuz
3. Faktör: Mobil Öğrenme Araçlarına Karşı Tutum	2,79	1,09	Ne Olumlu Ne de Olumsuz
Tablet bilgisayarlar ve akıllı telefonlar aracılığıyla öğrenmenin zor olduğunu düşünüyorum.	3,23	1,19	Ne Olumlu Ne de Olumsuz
Bilgisayarlar olmasa da olur.	3,16	1,37	Ne Olumlu Ne de Olumsuz

Buna göre, öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarını belirlemeye yönelik faktörlerin genel aritmetik ortalamalarına bakıldığında; teknik beceriler ve yeterliliklerinin “Olumlu”, öğrenme tercihleri ile mobil öğrenme araçlarına karşı tutumlarının ise “Ne olumlu Ne de Olumsuz” şeklinde olduğu görülmektedir.

Teknik beceriler ve yeterlilikleri faktörüne bakıldığında en çok katılımın “Araştırma yapmak için bilgisayarları kullanmayı severim ($\bar{x}=4,24\pm0,94$), e-mail mesajı göndermeyi ve almayı biliyorum ($\bar{x}=4,04\pm1,20$), bilgisayar ekranından ders çalışmaktan çok öğretmenden ders dinlemeyi tercih ederim ($\bar{x}=4,03\pm1,11$) ve bilgisayarla internete bağlanma konusunda kendime güveniyorum severim ($\bar{x}=3,99\pm1,10$)” sorularında olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla “Bilgisayarda rahatlıkla ödev ve doküman hazırlayabilirim ($\bar{x}=3,87\pm1,14$), sunum programlarını (Ör. powerpoint) iyi bir şekilde kullanabilirim ($\bar{x}=3,84\pm1,11$), ders hakkında arkadaşlarımla internet üzerinden iletişimde bulunmayı severim ($\bar{x}=3,77\pm1,18$), bilgisayarda dosyalar oluşturabilir ve yönetebilirim ($\bar{x}=3,76\pm1,10$), bilgisayarla online araştırma yapmakta kendime güveniyorum ($\bar{x}=3,75\pm1,09$) ve bilgisayarlarla ilgili çok tecrübem var ($\bar{x}=3,67\pm1,16$)” izlemektedir. Bununla beraber en düşük katılımın “Bilgisayarda ödev ve çalışma yapmaktan hoşlanırım ($\bar{x}=3,62\pm1,12$), bilgisayara eğitim amaçlı bir yazılım yükleyebilirim ($\bar{x}=3,59\pm1,27$), hesap tablosu programlarını (Ör. Excel) iyi bir şekilde kullanabilirim ($\bar{x}=3,56\pm1,15$) ve bilgisayar kullanırken ortaya çıkan birçok problemi çözebilirim ($\bar{x}=3,41\pm1,23$) sorularında olduğu görülmektedir.

Öğrenme tercihlerine bakıldığında en çok katılımın “Tablet bilgisayarlar ve akıllı telefonlar hızlı öğrenmeyi sağlar $\bar{x}$

=3,52±1,29, bilgisayarlar bana göre vazgeçilmezdir ($\bar{x}$ =3,36±1,24) ve internette çok zaman harcarım ($\bar{x}$ =3,13±1,30)” sorularında olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla “ Bir bilgiyi öğretmene sormaktan çok bilgisayar kullanarak öğrenmeyi tercih ederim ($\bar{x}$ =3,08±1,35) ve dersi tablet bilgisayardan veya akıllı telefonda takip etmeyi isterim ($\bar{x}$ =2,91±1,36)” izlemektedir.

Mobil öğrenme araçlarına karşı tutumlarına bakıldığında, “Tablet bilgisayarlar ve akıllı telefonlar aracılığıyla öğrenmenin zor olduğunu düşünüyorum ($\bar{x}$ =3,23±1,19) ve bilgisayarlar olmasa da olur ($\bar{x}$ =3,16±1,37)” şeklinde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşlukları ile Cinsiyet ve Eğitim Gördükleri Bölüm Arasında Farklılık Olup Olmadığına Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ile cinsiyet ve eğitim gördükleri bölüm arasında bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulgular ortaya konmuştur. Buna göre öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Mann Whitney U testi sonucu Tablo 4’te; öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının eğitim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Mann Whitney U testi sonucu ise Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluklarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

Faktörler	Cinsiyet	Frekans	Grup sıra ortalaması	Mann Whitney U	Z	p
1. Faktör: Teknik beceriler ve yeterlilikler	Kız	147	147,08	1,074	-3,218	0,001
	Erkek	184	181,11			
2. Faktör: Öğrenme Tercihleri	Kız	147	151,40	1,138	-2,486	0,013
	Erkek	184	177,66			
3. Faktör: Mobil öğrenme araçlarına karşı tutum	Kız	147	175,87	1,207	-1,691	0,091
	Erkek	184	158,12			

Buna göre öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ile cinsiyet değişkeni arasında “Teknik beceriler ve yeterlilikler ile öğrenme tercihleri” faktörlerinde anlamlı bir farklılık tespit edilirken “Mobil öğrenme araçlarına karşı tutum” faktöründe bir farklılık tespit edilememiştir. Buna göre H_1 reddedilmiştir. Bu farklılığın hangi sorularda gerçekleştiğini görmek için “Teknik beceriler ve yeterlilikler ile öğrenme tercihleri” faktörlerini oluşturan her bir soruya ayrı ayrı bakılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluklarının Cinsiyete Göre Farklılık Tespit Edilen Sorulara Yönelik Bulgular

Bağımsız değişkenler	Cinsiyet	Grup Sıra Ortalaması	Mann Whitney U	Z	p
Bilgisayara eğitim amaçlı bir yazılım yükleyebilirim	Erkek	180,56	10845,5	-3,215	0,001
	Kız	147,78			
E-mail mesajı göndermeyi ve almayı biliyorum	Erkek	174,71	11921,0	-1,994	0,046
	Kız	151,10			
İnternette çok zaman harcarım	Erkek	179,02	11128,0	-2,853	0,004
	Kız	149,7			
Dersi tablet bilgisayardan veya akıllı telefonda takip etmeyi isterim	Erkek	175,85	11711,0	-2,143	0,032
	Kız	153,67			
Bilgisayar kullanırken ortaya çıkan birçok problemi çözebilirim	Erkek	190,48	9020,0	-5,381	0,000
	Kız	135,36			
Bilgisayarda online araştırma yapmakta kendime güveniyorum	Erkek	176,05	11674,5	-2,238	0,025
	Kız	153,42			
Hesap tablosu programlarını (Ör. Excel) iyi bir şekilde kullanabilirim	Erkek	176,43	11604,5	-2,306	0,021
	Kız	152,94			
Bilgisayarlarda dosyalar oluşturabilir ve yönetebilirim	Erkek	176,52	11588,0	-2,341	0,019
	Kız	152,83			
Bilgisayarlar bana göre vazgeçilmezdir	Erkek	178,40	11241,5	-2,721	0,007
	Kız	150,47			

Bağımsız değişkenler	Cinsiyet	Grup Sıra Ortalaması	Mann Whitney U	Z	p
Bilgisayarla ilgili çok tecrübe var	Erkek	181,27	10715,0	-3,376	0,001
	Kız	146,89			

Buna göre toplam 10 soruda öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Burada dikkat çekici diğer bir önemli bulgu ise 10 soruya erkek öğrencilerin daha fazla katılım göstermesidir. Dolayısıyla erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla daha fazla e-öğrenmeye hazır bulduklarını söylemek mümkündür.

Tablo 6. Öğrencilerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluklarının Eğitim Gördükleri Bölüme Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

Faktörler	Eğitim Gördükleri Bölüm	Frekans	Grup sıra ortalaması	Mann Whitney U	Z	p
1. Faktör: Teknik beceriler ve yeterlilikler	Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri	167	161,50	1,294	-0,865	0,387
	Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri	164	170,59			
2. Faktör: Öğrenme Tercihleri	Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri	167	170,76	1,290	-0,915	0,360
	Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri	164	161,16			
3. Faktör: Mobil öğrenme araçlarına karşı tutum	Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri	167	157,43	1,226	-1,658	0,097
	Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri	164	174,73			

Buna göre öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ile eğitim gördükleri bölüm arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Buna göre öğrencilerin eğitim gördükleri bölümün, e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları üzerinde etkili olmadığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla H2 kabul edilmiştir.

5. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Teknolojinin giderek yaygınlaşması ve bunun eğitime olan etkileri göz önüne alındığında, e-öğrenme konusunda araştırmalar yapılmasının önemi kolayca görülecektir. Çünkü öğrencilerin amacına uygun bir biçimde alacakları bir eğitim onların mesleklerine daha iyi hazırlanmalarına olanak sağlayacaktır (Olca ve Düzgün, 2015). Bu yüzden gerçekleştirilen bu araştırmada, önlisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları “Teknik beceriler ve yeterlilikler, öğrenme tercihler ve mobil öğrenme araçlarına karşı tutum” olmak üzere üç faktör altında değerlendirilmiştir (Bkz. Tablo 2).

“Teknik beceriler ve yeterlilikler” faktörü altında yer alan bütün sorular olumlu olarak tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 2). Dolayısıyla öğrenciler söz konusu yöntemin kullanışlı olduğu görüşündedirler.

Araştırmada öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ile cinsiyet değişkeni arasında “Teknik beceriler ve yeterlilikler ile öğrenme tercihleri” faktörlerinde anlamlı bir farklılık tespit edilirken “Mobil öğrenme araçlarına karşı tutum” faktöründe bir farklılık tespit edilememiştir (bkz. Tablo 3). Bununla beraber araştırma sonuçlarına göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla e-öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri daha yüksektir (bkz. Tablo 4). Bu sonuç gerçekleştirilen diğer araştırma sonuçları ile örtüşmektedir (Braten ve Stromso, 2006; Schumacher ve Morahan-Martin, 2001; Ono ve Zavodny, 2003).

Araştırmaya katılan öğrenciler bir bilgiyi öğretmene sormaktan çok bilgisayar kullanarak öğrenmeyi tercih ederim sorusuna “Ne olumlu ne de olumsuz” görüş bildirmişlerdir. Dolayısıyla öğrenciler bilgiye ulaşma noktasında öğretici faktörünü göz ardı etmemektedir. Tespit edilen bu sonuç, Yükseltürk ve Bulut (2007), tarafından yapılan araştırmayı destekler niteliktedir. Söz konusu araştırmada e-öğrenmede başarının sağlanması için içeriğin olabildiğince eğitici etkisini giderecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin, dersi tablet bilgisayardan veya akıllı telefonda takip etmeyi isterim, tablet bilgisayarlar ve akıllı telefonlar aracılığıyla öğrenmenin zor olduğunu düşünüyorum ve tablet bilgisayarlar ve akıllı telefonlar hızlı öğrenmeyi sağlar sorularına “Ne olumlu ne de olumsuz” görüş bildirmeleri öğrencilerin bir anlamda bu konuda çekimser kaldıklarını ortaya koymaktadır. Bu duruma sebep olarak öğrencilerin e-öğrenme konusunda yeterli tecrübeye sahip olmadıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin bilgisayara eğitim amaçlı bir yazılım

yükleyebilirim ve bilgisayarı kullanırken birçok sorunu çözebilirim sorularına “Olumlu” yanıt vermişlerdir. Buna göre öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulduklarını söylemek mümkündür. Diğer bir deyişle öğrencinin eğitim amacıyla yazılım yükleyebilmesi ve karşısına çıkacak birçok sorunu çözebilecek derecede hazır ve özgüvenli oldukları ortaya konmuştur.

Yine bu çalışmada öğrencilerin eğitim gördükleri bölümün e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları üzerinde bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan alan yazın araştırmasında konunun bu yönünü ele alan bir çalışmaya ise rastlanılmamıştır.

Bu çalışmanın temel amacı göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin teknik beceriler ve yeterlilik düzeylerinin olumlu olduğu görülmektedir. Bu bağlamda mesleki turizm eğitimi içerisinde yer alan derslerin işlenmesinde e-öğrenme yönteminin daha fazla yer almasının, öğrencilerin akademik başarılarını artıracakları düşünülmektedir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlardan hareketle; meslek yüksekokullarında teorik derslerin e-öğrenme modeli çerçevesinde yürütülmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte e-öğrenmeden beklenen faydayı artırmak için gerekli her hususun dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre e-öğrenmeye uygun ders içeriklerinin oluşturulması ve bunun yanı sıra yardımcı hizmetlerinde e-öğrenmeye uygun bir yapıda olması önerilmektedir.

6. Kaynakça

- Afifi, M.H.G. (2011). E-Learning as an alternative strategy for tourism higher education in Egypt. *Quality Assurance in Education*, 19 (4), 357-374.
- Anohina, A. (2005). Analysis of the terminology used in the field of virtual learning. *Educational Technology and Society*, 8 (3), 91-102.
- Akbulut, Y. (2010). *Sosyal bilimlerde SPSS uygulamaları*. İstanbul: İDEAL Kültür Yayıncılık.
- Aslan, Ö. (2006). Öğrenmenin yeni yolu: E-Öğrenme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 121-32.
- Aydemir, M., Küçük, S. ve Karaman, S. (2012). Uzaktan eğitimde tablet bilgisayar kullanımına yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 1(4), 153-159.
- Azeiteiro, M.O, Nicolau, P.B., Caetano, F.J.P. & Caeiro, S. (2015). Education for sustainable development through e-learning in higher education: experiences from Portugal. *Journal Of Cleaner Production*, 106(1), 308–319.
- Başarmak, U. ve Mahiroğlu, A. (2015). Çevrimiçi öğrenme ortamında kullanılan karikatür animasyonuna ilişkin öğrenci görüşleri. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 6(19), 234-253.
- Braten, I. & Stromso, H.I. (2006). Epistemological beliefs, interest, and gender as predictors of Internet-based learning activities. *Computers in Human Behavior* 22, 1027–1042.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. Hillsdale, NJ, Lawrence Erlbaum Associates. Inc., Publishers.
- Döş, B. (2014). Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı dersinde harmanlanmış öğrenme modelinin uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Dziuban, C., Hartman, J., Moskal, P., Sorg, S., & Vetruman, B. (2004). Three ALN modalities: an institutional perspective. *Elements of Quality Online Education: Into The Mainstream* (Pp. 127-148). Needham, MA: Sloan Consortium.
- Forman, D., Nyatanga, L. & Rich, T. (2002). E-learning and education diversity. *Nurse Education Today*, 22, 76-82.
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayınları.
- Gelişli, Y. (2015). Uzaktan eğitimde öğretmen yetiştirme uygulamaları: tarihçe ve gelişim. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 4(3), 313-321.
- Guri-Rosenblit, S. (2005). Distance education and e-learning: not the same thing. *Higher Education*, 49, 467–493.
- İlhan, M. ve Çetin, B. (2013). Çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluk ölçeğinin (ÇÖHBÖ) Türkçe Formunun Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama* 3(2), 72-100.
- Islam, N.A.K.M. (2016). E-Learning system use and its outcomes: moderating role of perceived compatibility. *Telematics and Informatics*, 33(1), 48–55
- Kaymak, Z. D. ve Horzum, M. B. (2013). Çevrimiçi öğrenme öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri, algıladıkları yapı ve etkileşim arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1783-1797.
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide To Factor Analysis*. New York: Routledge.
- Leh, A. (2002). Action research on hybrid courses and their online communities. *Education Media International*, 39(1), 31-38.
- Mayerová, S. H. ve Rosická, Z. (2015). E-Learning Pros And Cons: Active Learning Culture?. *Procedia - Social And Behavioral Sciences*, 191, 958 – 962.

- Olçay, A. & Döş, B. (2016). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin İnternete Dayalı Uzaktan Eğitim Yöntemine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Çankırı Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 727-750.
- Olçay, A., Yıldırım, İ., & Sürme, M. (2015). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Eğitimi Hakkında Görüşleri: Gaziantep İli Örneği. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(3), 324-334.
- Olçay, A., & Düzgün, M. (2015). Turizm eğitimi gören öğrencilerin meslek seçimlerinin kariyer çapaları ile uygunluğunun değerlendirilmesi. *Kastamonu eğitim dergisi*, 24(3), 1127-1148.
- Ono, H., & Zavodny, M. (2003). Gender and the internet. *Social Science Quarterly*, 84, 111-121
- Pillay, H. Irving, K. & Tones, M. (2007). Validation of the diagnostic tool for assessing tertiary students' readiness for online learning. *Higher Education Research Development*, 26 (2), 217-234.
- Rosenberg, Marc J. (2001). E-Learning strategies for delivering knowledge in the digital age. , New York: McGraw-Hill Companies.
- Schumacher, P., and Morahan-Martin, J. (2001). Gender, internet and computer attitudes and experiences. *Computers in Human Behavior*, 17, 95-110.
- Tuna, A. ve Kaçar, A. (2005). İlköğretim matematik öğretmenliği programına başlayan öğrencilerin lise 2 matematik konularındaki hazır bulunuşluk düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 117-128.
- UNWTO, (2017). http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_barom17_01_january_excerpt_.pdf 21.07.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Yalman, M. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin bilgisayar destekli uzaktan eğitim sistemi (Moodle) memnuniyet düzeyleri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages. Literature and History of Turkish or Turkic* 8(8), 1395-1406.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yükseltürk, E. & Bulut, S. (2007). Predictors for student success in an online course. *Educational Technology and Society*, 10 (2), 71-83.
- Zengin, R. ve Can, T. (2010). Oluşturmacılık kuramı bağlamında çevrimiçi öğretim platformu Moddle'ın öğretmen yetiştirmede kullanımı. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 55-73.